

FÖRSLAG TILL SKÖTSELPLAN FÖR NATURVÅRDSOMRÅDET LJUVA MON,
TINGSRYDS KOMMUN

Ändamålet med naturvårdsförvaltningen skall vara att bevara områdets karaktär av tallmo, att åstadkomma en varierad och tilltalande miljö för besökare samt att framhäva isälvsavlagringens karaktär och skönhet.

I ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

A NaturförhållandenGeologi och topografi

Ljuva mon är ett isälvsfält som begränsas av Rolsmosjön och Linnerydssjön. Det utgör en ansvällning av den s k Rolsmoåsen som från sydost sträcker sig från Ronnebyåns dalgång och nordväst ut. Isälvsfältet är drygt en kilometer långt med en nordväst-sydostlig axel och ökar i bredd från ca 200 m i sydost till mer än 600 m i nordväst. Det består av ett komplex av åsryggar, åskullar, terrasser och åssänkor av varierande storlek, utsträckning och form.

Mellan Ljuvadal, Rackaberg och Rolsmosjön höjer sig de mest markanta åsformerna med ett system av ryggar åtskilda av mer eller mindre utpräglade åssänkor. Västerut utbreder sig ett terrasssystem av stenig, grusig sand med ytan omkring 4 - 5 m över sjöarna. I söder avgränsas det av mjukt formade kullar med delvis storblockig yta uppemot 10 m över sjön.

Dackes grav är benämningen på en rest sten belägen på toppen av en blockig kulle som utgör västra utposten av en kullig åsräcka med tämligen flacka sidor. Norr om denna ligger en mängd sänkor av varierande form, varav den största frekvensen och formvariationen återfinns väster om Lessebovägen.

Isälvsfältets huvudkropp avgränsas av markerade branter mot Rolsmosjön och Linnerydssjön. I Rolsmosjön skjuter en blockig udde ut som en sporre ungefär 100 m ut i vattnet.

Vid Nabben ligger isälvsfältet an mot kullig moränterräng. Öarna sydväst om Nabben består av blockig morän. I sjön finns stora grupper av svallade moränblock.

Isälvsfältet antas ha bildats vid avsmältningen av den senaste inlandsisen i en isvik i anslutning till en lokal issjö som skulle kunna kallas Rolsmoissjön. Smältvatten avlagrade rullstensgrus i kanaler i den uppsprickande isen och åsryggar formades i kontakt med hopsjunkande

1985-10-21

11.126-346-85

63-207

0763-P 85/19

ismassor. Isvikens stränder flyttades efter hand åt väster, där kullar av rullstensgrus och flyttblock - vilka rasade ned från isen - byggdes upp. I smältvattnet avlagrades ett isälvsdelta i form av lober. Isrester bäddades ned och sänkor av olika form bildades när de smälte och sjönk ihop. Smältvattnet fårade slutligen ytan av deltat, som successivt blev torrlagt.

I nutiden har stränderna utmed isfältet präglats av vågsvall, isskjuvning främst under vårvintrarna, avlagring av svallsediment i lugnvatten och igenväxning. De båda sjöarna har sänkts vid ett par tillfällen sedan 1860-talet. Sista gången 1948 sänktes medelvattenståndet 35 - 40 cm. Före sänkningarna var vattenståndet sannolikt totalt 1 - 1,5 m över nuvarande nivå.

Vegetation

Ljuva mon har främst karaktär av tallmo med ovanligt vackra tallbestånd av skiftande ålder. Bärris och kruståtel dominerar fältskiktet och skogsmossor och lavar botten-skiktet.

I strandområdena utbreder sig kråkrismattor. I exponerade lägen täcker mjölon grusmarken. För övrigt dominerar lingon och blåbär. Ljung förefaller gå tillbaka i ungskogen på grund av ökad beskuggning av tall och björk. På sina ställen växer mycket smultron och hallon. Fläckvis utbreder sig linnéan, som tycks trivas bra med det naturvårdsinriktade tallskogsbruk som bedrivits sedan lång tid. På friskare mark är det gott om blåbär och på något fuktigare mark odon. Odonsamhällena övergår på ännu fuktigare mark i skvattramshällarna. Vackra tall-skvattramsmossor märks i norra delen av området och nordost om Nabben. På den f d åkern vid Ljuvadal märks främst rödklint, gulmåra och blåklockor. Öster om åkern ligger en fuktäng som övergår i kärr och mosse. Vid stränderna kan noteras pors, al och björk. Starrbårder och sävfält utbreder sig i skyddade lägen. På steniga och sandiga bottnar växer notblomster.

Djurliv

Djurlivet är inte inventerat.

B Kulturhistoriska förhållanden

Området kallades under senare delen av 1700-talet Uvamo. Under årens lopp har detta så småningom förändrats till Ljuva mo. Torpet Nabben (nu förvärvat av Tingsryds kommun som bad och fritidsanläggning) kallades Uvanäs. Nära rastplatsen vid väg 122 har legat ett torp som förr kallades Uvadal. Den nuvarande benämningen på platsen är Ljuvadal. Den f d åkern norr om väg 122 har hört till f d torpet Uvadal. Strax norr om åkern i åsens sydsluttning finns grunden efter en backstuga.

1985-10-21

11.126-346-85

63-207

0763-P 85/19

Det finns också uppgifter om att området kallats för Ulvamon, vilket syftar på att varg fångats i området. Strax norr om naturvårdsområdet finns en varggrop bevarad.

Skötselområde 8, som utgörs av en mindre kulle, kallas Dackes grav. På toppen av kullen är rest en spetsig sten. Det finns ingen dokumentation om namnets ursprung, men det är känt att Nils Dacke hade ett ganska starkt stöd i Linnerydsbygden. Eventuellt kan några av hans anhängare ha blivit avrättade här.

Öarna i Linnerydssjön heter enligt skogsbruksplanekartan från 1928 Gröntö, Notö, Björkö, Aludden, Malmö, Aspö, Högö, två öar mellan Björkö och Aludden saknar namn. Öarna heter enligt nuvarande ekonomiska karta Stora Gröntö, Lilla Gröntö, Björkö, Etterö, Malingö, Långö, Högö, en av öarna mellan Etterö och Björkö saknar namn, den andra heter Skärvö.

C Markanvändning

Inom större delen av området har under överskådlig tid bedrivits skogsbruk. Under de senaste 30 åren har en medveten strävan varit att även tillgodose naturvårdsintressena inom området. På öarna i Linnerydssjön (skötselområde 9) har inte utförts några skogsbruksåtgärder på lång tid.

Hävden av åkern vid Ljuvadal (skötselområde 7) upphörde i slutet av 1950-talet.

Väster om väg 831 ligger grundvattentäkten och vattenverket som försörjer Linneryds samhälle med vatten. Nordvästra delen av naturvårdsområdet är skyddsområde för grundvattentäkten. De skyddsföreskrifter som gäller framgår av Kronobergs läns allmänna kungörelser, länsstyrelsen nr 41, 1974-07-02.

För att kunna öka uttaget av vatten har försök med konstgjord infiltration gjorts. En permanent infiltrationsanläggning med infiltrationsdammar och ny intagsbrunn kommer eventuellt att byggas. Befintliga och föreslagna framtida anläggningar framgår av kartan, bilaga 2.

Öster om vattenverkstomten, Linneryd 5:75 samt väster om skötselområde 11 har bedrivits grustäkt. Båda täktområdena är föredömligt iordningställda.

Hela området har under lång tid varit strövområde för Linnerydsborna.

1985-10-21

11.126-346-85

63-207

0763-P 85/19

D Tillgänglighet

Ljuva mon ligger omedelbart öster om och på gångavstånd från Linneryds samhälle. Väg 122 och väg 831 går genom området.

E Anordningar för friluftslivet

Ljuva mon har stor betydelse som närströvområde för Linneryds samhälle.

Parkeringsplats finns omedelbart söder om naturvårdsområdet på kommunens mark i anslutning till bad- och campingplatsen vid Nabben. Parkerings- och rastplats finns även i naturvårdsområdets östra del i anslutning till väg 122. Inom området finns flera skogsbilvägar som kan utnyttjas för promenad och cykling. En barnvagnsvänlig stig går längs stranden av Linnerydssjön mellan Linneryds samhälle och Nabben. Längs stranden av Rolsmosjön går en strövstig.

Toaletter och soptunnor finns på badplatsen vid Nabben. Soptunnor finns även på rastplatsen i anslutning till väg 122.

F Inventeringar m m

Uppgifter om området finns i följande inventeringar och planer:

Rullstensåsar i Kronobergs län, Per Wramner, länsstyrelsen 1964

Växjö stiftsnämnds miljövårdsplan, 1968

Växjö stiftsnämnds skogsbruksplan för Linneryd 5:1 Prästgård, 1969 och 1979

Beskrivning och förslag till naturreservat för Ljuva mon, stiftsskogvaktare Harry Stenmyr, 1972

Naturvårdsplan för Kronobergs län, länsstyrelsen 1973.

Förslag till skötselplan för Ljuva mon, Per-Olof Jacobsson, skogsvårdsstyrelsen 1983.

1985-10-21

11.126-346-85

63-207

0763-P 85/19

II SKÖTSELPLAN**A Allmänna anvisningar**

Hävd av skog, mosse och åker skall ske i den omfattning och på så sätt, som anges nedan under B.

Anordningar för friluftslivet vidtas enligt C nedan.

Dokumentation av utförda åtgärder sker enligt D, finansiering av naturvårdsförvaltningen enligt E och samråd enligt F.

B Beskrivning av och skötselbestämmelser för delområden

Det förutsätts att det inom hela naturvårdsområdet, utöver följande skötselbestämmelser, tas särskild hänsyn till naturvårdens intresse, motsvarande vad som anges i skogsstyrelsens föreskrifter m m (SKSFS 1983:2) till 21 § skogsvårdslagen.

Skötselområde 1: Huvuddelen av tallmoområdet (71,3 ha).

Beskrivning: Talldominerad barrskog på moränmark. På området har under lång tid (minst de senaste 30 åren) bedrivits ett kvalitetsinriktat skogsbruk, där tallen har gynnats. Huvudsaklig föryngringsmetod har varit självföryngring under fröträdsställning. Skogens ålder varierar från 5 år till ca 135 år, med en viss övervikt i åldrarna 5 - 30 år.

I sydsluttningen av åsen på gränsen till åkern (område 7) finns grunden efter en backstuga.

Mål: Bevara områdets karaktär av tallmo med olikåldriga och varierade tallskogsbestånd av lokal härkomst. Området skall vara tilltalande för besökare.

Åtgärder: Skogen skall skötas enligt följande modell:

Det skall alltid finnas minst 10 ha skog som är äldre än 80 år.

Dominerande trädslag skall över större delen av området vara tall. Lövträd bör i huvudsak gynnas vid stränder och i anslutning till vägar.

Föryngringen skall ske genom självföryngring under fröträd.

1985-10-21

11.126-346-85

63-207

0763-P 85/19

En omloppstid på minst 120 år, inklusive tiden för fröträdsställningen, skall eftersträvas. Avvecklingen av bestånden skall ske successivt, t ex genom timmerställning, fröträdsställning och därefter stegvis utglesning av fröträdsställningen. Antalet stammar i fröträdsställningarna bör vara minst 100 - 150/ha. Det höga stamantalet behövs dels av landskapsbildsmässiga skäl och dels för att minska risken för att hjälpplanteringar måste göras med plantor av för området främmande härkomst.

Speciellt stora och säregna träd bör sparas. Träd- och buskvegetationen längs stränderna och på mindre uddar bör i stor utsträckning lämnas orörd.

Markberedning skall undvikas om tillfredsställande förnygring kan erhållas ändå. Är markberedning nödvändig, skall denna ske som grund fläckupptagning eller med annan skonsam metod.

Vid avvecklingen av fröträden bör enstaka träd lämnas att växa in i ungsbogen, åldras och bli kvarstående som boträd för hålbbyggande och risbobyggande fågelarter. Såväl enskilda träd som mindre grupper bör lämnas på lämpliga ställen som exempelvis längs strandkanter, i anslutning till vägar osv.

De enskilda förnygringsytornas storlek bör normalt inte överstiga 3 ha. Innan en ny förnygringsyta tas upp i anslutning till en tidigare, skall förnygringen vara minst 10 år.

Vid terrängtransport skall strävan vara att använda redskap med så litet marktryck som möjligt. Om markskador uppstår, skall dessa lagas.

Exempel på i vilken ordning och takt bestånden kan avverkas, för att uppnå ovanstående målsättning redovisas i kartbilaga 3 a - g.

Skötselområde 2, 3, 4: Tre mindre tallmossar i olika delar av naturvårdsområdet (0,4 ha, 0,9 ha, 0,3 ha).

Beskrivning: Vackra tallskvattramossar.

Mål: Mossar med fri utveckling.

Åtgärder: Inga.

1985-10-21

11.126-346-85

63-207

0763-P 85/19

Skötselområde 5, 6: Två mindre uddar ut i Linneryds- och Rolsmosjön (1,0 ha, 0,3 ha).

Beskrivning: Gammal tallskog, bitvis med urskogskaraktär. I skötselområde 6 finns en skräpig grillplats.

Mål: Skog med fri utveckling.

Åtgärder: Anordningarna på grillplatsen tas bort.

Skötselområde 7: F d åker i sydöstra hörnet av naturvårdsområdet (1,0 ha).

Beskrivning: F d åker som legat obrukad sedan slutet av 1950-talet. Mycket tjock grässvål. Trivial flora. Ingen nämnvärd självföryngring har hittills uppstått. Åkern hörde till torpet Uvadal.

Mål: Öppen åker eller äng, eller om detta inte är praktiskt eller ekonomiskt möjligt, lövskog med eller utan inblandning av tall.

Åtgärder: I första hand åkerbruk eller slåtter. I andra hand får området vara öppet så länge det går utan aktiva vårdåtgärder. Uppkommande självföryngring sköts genom röjningar och gallringar. I första hand gynnas löv, i andra hand tall.

Skötselområde 8: "Dackes grav" (0,4 ha).

Beskrivning: Blockig kulle med den s k Dackes grav. Trädbestånd av tallöverståndare med självföryngring i 20-årsåldern samt någon björk och rönn. Enbuskar som snart kvävs av självföryngringen.

Mål: Kullen och närmaste omgivningen utan skymmande träd och buskvegetation, så att terrängformationen framträder.

Åtgärder: Uppväxande busk- och trädbestånd röjs i huvudsak bort. Några livskraftiga enar sparas dock. Vid kommande slutavverkning av överståndarna sparas några av de stora tallarna i anslutning till kullen. Likaså sparas någon björk och rönn.

Skötselområde 9: Öarna i Linnerydssjön (2,3 ha).

Beskrivning: Öar med trädbestånd av i huvudsak äldre tall.

Mål: Skog med fri utveckling.

Åtgärder: Om behov finns, skräpstädning av stränderna. I övrigt inga.

1985-10-21

11.126-346-85

63-207

0763-P 85/19

Skötselområde 10: Smal remsa mellan stigen och Linnerydssjön NV Nabben (1,8 ha).

Beskrivning: Trädbestånd av i huvudsak gamla grova tallar.

Mål: Ett estetiskt tilltalande, relativt öppet bestånd av i huvudsak gamla grova tallar.

Åtgärder: För att på sikt säkerställa målet, krävs en successiv, mycket försiktig plockhuggning av enstaka gamla tallar för att åstadkomma fläckvis självföryngring av tall, där man i framtiden kan välja ersättningsindivider för dagens gamla träd.

Skötselområde 11: Remsa längs Linnerydssjön Ö Nabben (1,8 ha).

Beskrivning: Trädbestånd av i huvudsak äldre tall och enstaka planterade bokar. Längs vägen parkerings- och rastplats. I sydvästra delen av området en mindre skvattrammosse och norr därom en siktöppning.

Mål: Ett estetiskt tilltalande relativt öppet bestånd som inramning till parkerings- och rastplatsen och med möjligheter till utsikt ut över sjön. Tallskvattrammosse.

Åtgärder: Längs strandkanten bibehålls de gamla tallarna. Uppkommande självföryngring av tall vårdas, så att det på sikt skapas ett tvåskiktat bestånd. Detta får ej bli så tätt, att sikten mot sjön försvinner. I anslutning till P-platsen gynnas också en del lövträd. Siktöppningen hålls öppen genom återkommande röjningar. I skvattrammossen kan på sikt någon svag gallring bli nödvändig för att beskuggningen inte skall öka, så att skvattrambeståndet missgynnas. Skräpstädning.

Skötselområde 12: Vattenområde i Linnerydssjön och Rolsmosjön (53,6 ha).

Åtgärder: Inga.

C Anordningar för friluftslivet

Som komplement till befintliga anordningar vidtas följande åtgärder (enligt karta bilaga 2).

En stig röjs till Dackes grav. Befintliga stigar hålls öppna. Informationstavla byggs i anslutning till badets parkeringsplats. Förutom allmän information om naturvårdsområdet med karta och föreskrifter för allmänheten, bör den upplysa om skogsbruket, terrängformationerna och eventuellt Dackes grav. Orienteringstavlor bör sättas upp där vägar och stigar leder in i naturvårdsområdet.

1985-10-21

11.126-346-85
63-207
0763-P 85/19

Befintlig toalett och soptunnor på Nabben bör vara tillfyllest även för besökarna i naturvårdsområdet. Om det visar sig att ytterligare soptunnor behövs, skall naturvårdsförvaltaren träffa avtal med Tingsryds kommun om uppsättning och tömning av soptunnor på naturvårdsområdets mark.

Vägar som enligt skötselplanekartan ej är tillåtna för biltrafik skall skyltas med "motorfordonstrafik förbjuden" och texten "Välkommen till fots".

Utmärkning av naturvårdsområdets gränser skall göras enligt svensk standard (SIS 03 15 22).

D Dokumentation av utförda åtgärder m m

Naturvårdsförvaltaren skall dokumentera utförda åtgärder genom att ange

- områdesnummer enligt gällande skogsbruksplan,
- utförd åtgärd inom resp område,
- år och månad för åtgärdens utförande,
- ev notering om åtgärdens effekt eller om annat av intresse inom naturvårdsområdet

samt vid större åtgärder genom fotodokumentation.

Även områden som ej åtgärdas bör fotodokumenteras vid skilda tidpunkter.

E Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Ekonomisk utredning

En ekonomisk utredning av beräknade kostnader för naturvårdsförvaltningen för perioden 1986 - 1995 har upprättats (bilaga 4).

Finansiering av naturvårdsförvaltningen

Bekostas av staten: Utmärkning av naturvårdsområdets gränser samt framställning och uppsättning av informationsskyltar. Skogsvårdsstyrelsen bidrar med anvisningar och vid behov hjälp med detta arbete. Kostnader för skyltar vid vägar som ej är tillåtna för biltrafik, dock ej uppsättning av dessa skyltar.

1985-10-21

11.126-346-85

63-207

0763-P 85/19

Bekostas av Tingsryds kommun: Renhållning samt hämtning av ev latrin och sopor.

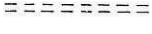
Bekostas av stiftsnämnden: Kostnader i samband med skogsdriften samt kostnader för vård och förvaltning som ej bekostas av stat eller kommun enligt precisering ovan.

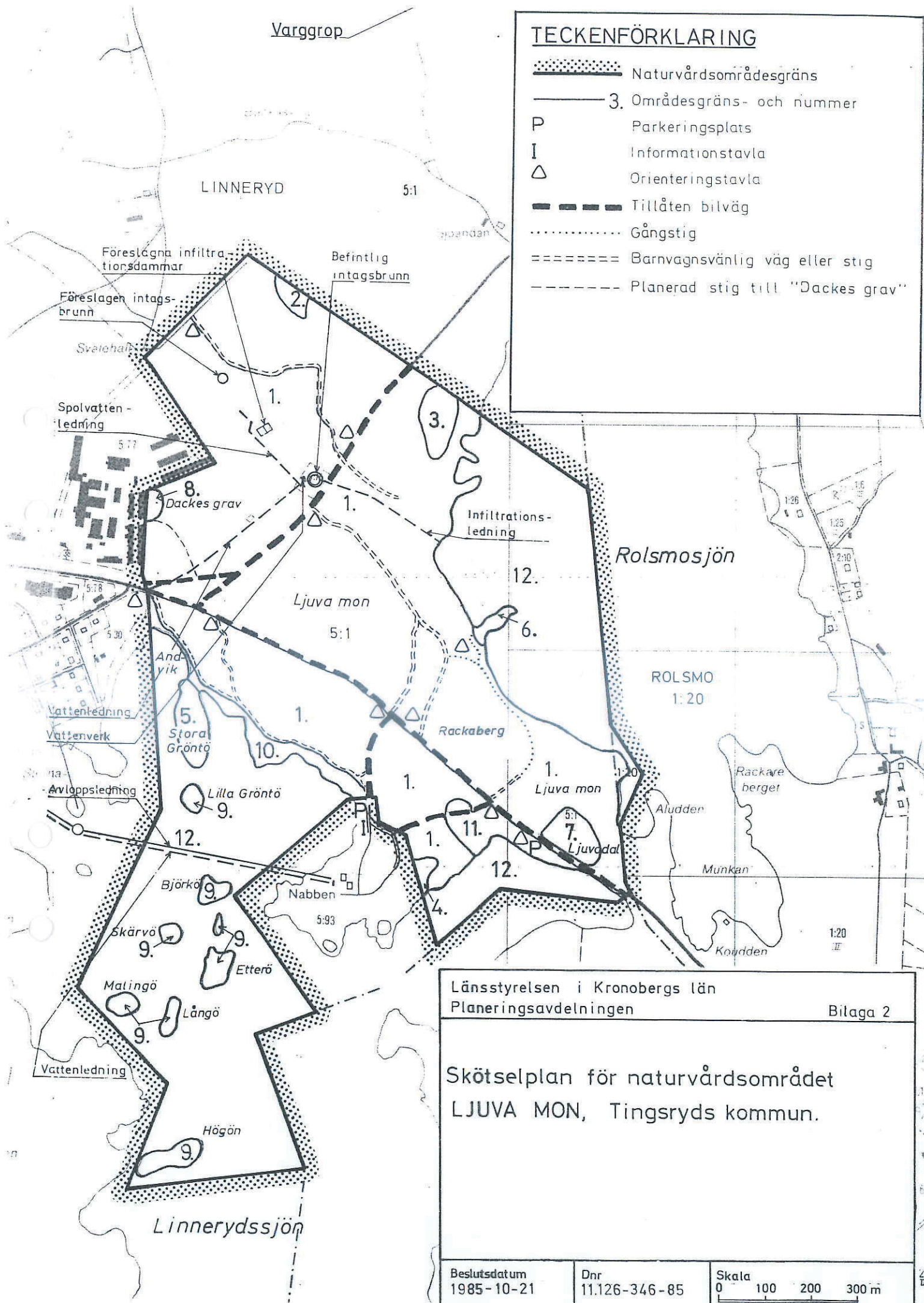
F Samråd

Samråd mellan naturvårdsförvaltaren, skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen skall ske minst en gång per år.

Varggrop

TECKENFÖRKLARING

- Naturvårdsområdesgräns
- 3. Områdesgräns- och nummer
- Parkeringsplats
- Informationstavla
- Orienteringstavla
- Tillåten bilväg
- Gångstig
- Barnvagnsvänlig väg eller stig
- Planerad stig till "Dackes grav"

Länsstyrelsen i Kronobergs län
Planeringsavdelningen

Bilaga 2

Skötselplan för naturvårdsområdet
LJUVA MON, Tingsryds kommun.

Beslutsdatum
1985-10-21

Dnr
11.126-346-85

Skala
0 100 200 300 m